

İlyasov Asiman Rasim oğlu,
doktorant,
Azərbaycan Texnologiya Universiteti (UTECA),
E-mail: asiman.ilyasov@tkta.edu.az
© İlyasov A.R., 2022

UOT – 378.1

ƏMƏK BAZARININ TƏLƏBLƏRİNƏ UYĞUN İNDİKATORLARIN AKKREDİTASIYA MEYARLARINDA ƏKS OLUNMASI

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi - ali təhsil pilləsi üzrə institusional və proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarlarında ali təhsil müəssisələrinin kadr hazırlığında əmək bazarının tələblərini nəzərə alınması ilə bağlı meyarların və indikatorların mövcudluğu vəziyyətini təhlil etməkdir.

Tədqiqatın metodologiyası - tədqiqat aparılarkən keyfiyyət metodundan (legal document analyze) istifadə olunmuş və Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının 30 sentyabr 2022-ci il tarixli, KQ-05 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ali təhsil müəssisəsinin institusional akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə Meyarları”nda və “Ali təhsil müəssisəsinin proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə Meyarları”nda, müəssisənin kadr hazırlığı zamanı əmək bazarında baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərini nəzərə almasına dair birbaşa meyar və indikatorların əks olunması vəziyyəti təhlil olunmuşdur.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti - beynəlxalq təcrübəyə əsasən, ali təhsil müəssisələrinin xarici keyfiyyət təminatı üzrə səlahiyyətli qurumlarının müvafiq qaydada müəyyən etdiyi qiymətləndirmə meyarları ali təhsil müəssisələrinin daxili keyfiyyət təminatı üzrə siyasətini, fəaliyyət istiqamətlərini və tədbirlər planını müəyyən edir.

Tədqiqatın nəticələri - təhlil sonrası müəyyən edilmişdir ki, kadr hazırlığında əmək bazarında baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin nəzərə alınması ilə bağlı müvafiq indikatorlar institusional və proqram akkreditasiya üzrə qiymətləndirmə meyarlarında əks olunmuşdur.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi - sözügedən akkreditasiya meyarlarının yeni təsdiq olunmuş və qeyd olunan indikatorlarının kifayət qədər tematik təhlili aparılmamışdır.

Açar sözlər: ali təhsil müəssisəsi, daxili keyfiyyət təminatı, əmək bazarı, akkreditasiya, xarici keyfiyyət təminatı.

G İ R İ Ş

Beynəlxalq təcrübəyə əsasən, ali təhsil müəssisələrinin xarici keyfiyyət təminatı üzrə səlahiyyətli qurumlarının müvafiq qaydada müəyyən etdiyi qiymətləndirmə meyarları ali təhsil müəssisələrinin daxili keyfiyyət təminatı üzrə siyasətini, fəaliyyət istiqamətlərini və tədbirlər planını müəyyən edir. Eləcə də, xarici keyfiyyət təminatını mərkəzləşmiş qaydada təşkil edən əksər ölkələrin keyfiyyət təminatına yanaşmalarını və onlar üçün əhəmiyyətli hesab olunan istiqamətləri müəyyənləşdirilmiş akkreditasiya qiymətləndirmə meyarlarından və indikatorlarından görmək mümkündür.

Ali təhsillə əlaqəli müvafiq qanunvericilik və normativ-hüquqi aktlara nəzər salındığı

zaman əmək bazarının tələblərinə uyğun kadr hazırlığının ali təhsil müəssisələrinin əsas keyfiyyət göstəricilərindən biri olaraq müəyyən olunduğu görülür. Eyni məsələ Azərbaycan Respublikasında yeni təsdiq olunmuş institusional və proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarlarında da müşahidə edilir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2010-cu il 23 aprel tarixli, 75 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ali təhsil pilləsinin dövlət standartı və proqramı”na əsasən, ali təhsilin məqsədi ali təhsil pilləsində cəmiyyətin və əmək bazarının tələbatı nəzərə alınmaqla, müxtəlif ixtisaslar (ixtisaslaşmalar) üzrə yüksəkixtisaslı mütəxəssislərin, elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasından ibarətdir [2]. Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” sənədində qeyd olunur ki, insanların yüksək keyfiyyətli təhsil almaq imkanları genişləndirilməli, kadr hazırlığı əmək bazarının tələblərinə uyğunlaşmalıdır [5]. Bununla yanaşı olaraq, Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyasında ali təhsilin məzmununda əmək bazarının tələbləri nəzərə alınması, ali təhsilin keyfiyyətinin artırılması və beynəlxalq rəqabətliyin təmin olunması, rəqabətli maliyyələşmə və idarəetmə mexanizmlərinin yaradılması strateji əhəmiyyətli fəaliyyətlər olaraq qeyd olunmuşdur [1]. Eləcə də, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 30 oktyabr tarixli 602 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2019–2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası”nda əmək ehtiyatlarının keyfiyyətinin yüksəldilməsi, əmək bazarının və davamlı inkişaf edən iqtisadiyyatın tələblərinə uyğunlaşdırılması, bütövlükdə əmək bazarında işçi qüvvəsinin istifadəsində səmərəliliyin artırılması sahəsində məsələlərin həlli üçün təlim, təhsil və tədris proqramlarının təkmilləşdirilməsinin əhəmiyyəti vurğulanmışdır [3]. Qeyd olunan məsələlərin hər biri ali təhsil müəssisələri üçün təlimat rolunu oynamaqla yanaşı, kadr hazırlığında əmək bazarının tələblərinin nəzərə alınmasının əhəmiyyəti vurğulanır.

Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericiliyində və normativ-hüquqi aktlarında keyfiyyət təminatı

“Təhsil haqqında” Qanuna əsasən, təhsil müəssisəsində kadr hazırlığının keyfiyyət səviyyəsi məzunların milli və beynəlxalq əmək bazarında rəqabət qabiliyyəti, ölkənin sosial və iqtisadi inkişafında rolu ilə müəyyən edilir [9]. Eləcə də, müvafiq Qanuna əsasən, təhsilin keyfiyyət səviyyəsi hər bir tarixi mərhələdə ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi, elmi və mədəni inkişafı ilə bağlı tələblərdən irəli gəlir və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müvafiq qaydada qiymətləndirilir və Azərbaycan Respublikasında hüquqi şəxs kimi dövlət qeydiyyatına alınmış, fəaliyyətinə lisenziya verilmiş və akkreditasiya olunmuş təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinə hüquqi təminat verilir.

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və “Azərbaycan Respublikasında bir sıra dövlət orqanlarının strukturunun optimallaşdırılması və idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 17 yanvar tarixli, 479 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 29 dekabr tarixli Fərmanına əsasən, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin xarici keyfiyyət təminatı qiymətləndirilməsi istiqamətində səlahiyyətli qurumu öz Nizamnaməsinə əsasən, Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyidir [6] [4]. Sözügedən qurumun fəaliyyətinin səmərəli təşkilinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 14 dekabr tarixli, 493 nömrəli qərarı ilə və 2010-cu il 28 sentyabr, 167 nömrəli qərarı ilə təsdiq olunmuş

“Təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası qaydaları” yeni redaksiyada təsdiqlənmiş və müvafiq qaydalar təşkilati-hüquqi formasından, tabeliyindən, mülkiyyətindən asılı olmadan Azərbaycan Respublikasında bütün təhsil pilləsi və səviyyəsi üzrə fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin xarici keyfiyyət təminatı qaydalarını tənzimləyir [10].

Sözgedən qaydaların təsdiqindən sonra ali təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası beynəlxalq təcrübəyə əsasən, institusional və proqram akkreditasiyası olmaqla iki hissədən ibarətdir və hər bir hissə öncədən müvafiq qaydada təsdiqlənmiş institusional və proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarları vasitəsi ilə qiymətləndirilir. İnstitusional akkreditasiya üzrə qiymətləndirmədə institusional olaraq müəssisənin strateji inkişafı, keyfiyyət təminatı, təlim və tədrisi, beynəlmilləşməsi, infrastrukturunu, elmi-tədqiqatı və idarəetməsi qiymətləndirilir. Lakin proqram akkreditasiyası zamanı isə müəssisənin təhsil proqramının icrasının səmərəliliyi öncədən müəyyən olunmuş qiymətləndirmə meyarları üzrə qiymətləndirilir.

Sözgedən akkreditasiya qaydalarında təhsil müəssisələrinin kadr hazırlığının keyfiyyət təminatı daxili və xarici keyfiyyət təminatı kimi iki hissədən ibarət olduğu qeyd olunmuşdur. Müvafiq qanunvericiyə əsasən, daxili keyfiyyət təminatı təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin dövlət təhsil standartlarına uyğunluğunun, təhsil müəssisəsində səmərəli və müasir tələblərə uyğun tədris mühitinin yaradılmasının və onun fəaliyyətinin özünütəhlil əsasında davamlı inkişafının təmin olunmasına xidmət edən daxili idarəetmə qiymətləndirmə sistemi, lakin xarici keyfiyyət təminatı isə təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin keyfiyyət səviyyəsinin və onun daxili keyfiyyət təminatı sisteminin effektivliyinin qiymətləndirilməsi prosesidir [10].

Mövcud akkreditasiya qaydalarına əsasən, təhsil müəssisəsinin əmək bazarının tələblərinə uyğun kadr hazırlığının daxili keyfiyyət təminatı sistemi qurması müəssisənin xarici keyfiyyət təminatı nöqtəyi-nəzərdən götürdüyü öhdəliklərdən biri olaraq qeyd olunur və ilk öncə müəssisənin daxili keyfiyyət təminatı sistemini qurması, daha sonra isə xarici keyfiyyət təminatı qurumunun müəssisənin daxili keyfiyyət təminatı sisteminin səmərəliliyini qiymətləndirməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Sözgedən təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası qaydalarının icrasının təmini məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının 30 sentyabr 2022-ci il tarixli, KQ-05 nömrəli Qərarı ilə “Ali təhsil müəssisəsinin institusional akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə Meyarları” [7] və “Ali təhsil müəssisəsinin proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə Meyarları” [8] təsdiq edilmişdir. Akkreditasiya Meyarları müvafiq təhsil pilləsi üzrə tədrisi həyata keçirən təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin və müvafiq təhsil səviyyəsi üzrə təhsil proqramlarının icrasının dövlət təhsil standartlarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi üzrə ölçülərdir [10]. Beynəlxalq təcrübədə də olduğu kimi, təhsil müəssisələri xarici keyfiyyət təminatı qurumunun akkreditasiya meyarlarını daxili keyfiyyət təminatı sistemini qurarkən, eləcə də əmək bazarının tələblərinə uyğun kadr hazırlığının daxili keyfiyyət təminatı qiymətləndirilməsi meyarlarını müəyyən edərkən əsas ölçü vahidi olaraq qəbul etməlidir. Belə ki, ali təhsil pilləsi üzrə müəyyən edilmiş ali təhsil müəssisələrinin institusional və proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarlarının əmək bazarında kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin nəzərə alınması dolayısı ilə müəssisənin kadr hazırlığının əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq həyata keçirilməsini təşviq edir.

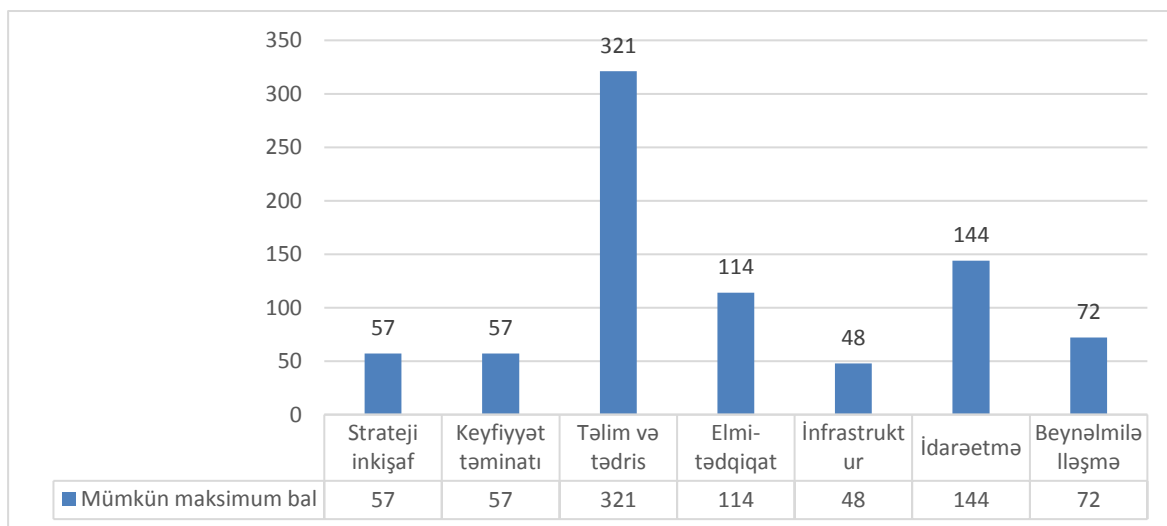
Kadr hazırlığında əmək bazarının kəmiyyət və keyfiyyət tələblərinin nəzərə alınmasının akkreditasiya üzrə qiymətləndirmə meyarlarında əks olunması vəziyyəti

Qüvvədə olan mövcud ali təhsil müəssisələrinin institusional akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarları 7 istiqamət üzrə (Strateji inkişaf, keyfiyyət təminatı, elmi-tədqiqat,

infrastruktur, idarəetmə, beynəlmilləşmə, təlim və tədris) 30 meyar və 271 indikatorndan ibarətdir və indikatorların 3 bal üzərindən (0 bal-uyğun deyildir, 1 bal-qismən uyğundur, 2 bal-əsasən uyğundur, 3 bal-uyğundur) qiymətləndirilməsi nəzərdə tutulur. İndikatorların qiymətləndirilməsi nəticəsi olaraq meyarların toplam balları və onların da toplamı olaraq istiqamət üzrə toplam ballar müəyyən edilir. İstiqamətlər üzrə toplam ballara baxdığımız zamanda 321 balın təlim və tədris üzrə, 144 balın idarəetmə üzrə, 114 balın elmi-tədqiqat üzrə, 57 balın isə strateji inkişaf və keyfiyyət təminatı üzrə, 48 balın infrastruktur üzrə, 72 balın isə beynəlmilləşmə üzrə olduğu görünür.

Qrafik 1.

İnstitusional akkreditasiya üzrə istiqamətlərə görə mümkün maksimum bal

Mənbə: Ali təhsil müəssisəsinin institusional akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarları

Elmi-tədqiqatın bu hissəsində institusional akkreditasiya üzrə qiymətləndirmə meyarları əsasında ali təhsil müəssisəsinin kadr hazırlığında əmək bazarının kəmiyyət və keyfiyyət tələblərinin nəzərə alınması ilə bağlı meyar və indikatorların mövcudluğu vəziyyəti təhlil olunacaqdır. Belə ki, birinci istiqamət sayılan strateji inkişaf istiqaməti üzrə meyar və indikatorlara nəzər saldıığımız zaman 2 meyar üzrə 19 indikatorndan aşağıda qeyd olunan 2 indikatorla birbaşa olaraq kadr hazırlığında əmək bazarının tələblərinin nəzərə alınmasının vurğulandığı görünür.

1. Strateji inkişaf proqramında müəyyən edilən strateji baxışın ölkənin əmək bazarının, cəmiyyətin və iqtisadiyyatın inkişaf istiqamətlərinə uyğunluğu (3 bal);

2. Strateji inkişaf proqramının hazırlanmasında maraqlı tərəflərin (işəgötürənlərin) iştirakı vəziyyəti (3 bal).

Ali təhsil müəssisəsinin institusional akkreditasiyası üzrə ikinci qiymətləndirmə istiqaməti olan keyfiyyət təminatı üzrə müəyyən olunmuş 3 meyar üzrə 19 indikatorndan aşağıda qeyd olunmuş 4 indikatorla birbaşa olaraq kadr hazırlığında əmək bazarının tələblərinin nəzərə alınmasının vurğulandığı görünür.

1. Ali təhsil müəssisəsində dayanıqlı keyfiyyət təminatı siyasətini əks etdirən sənədin mövcud olması və maraqlı tərəflərin prosesdə (işəgötürən) iştirakı (3 bal);

AUDİT 2022, 4 (38), səh. 130-138.

AUDİT 2022, 4 (38), pp. 130-138.

2. Ali təhsil müəssisəsində daxili keyfiyyət təminatı sistemi üzrə Komissiyaya təhsilalanların, işəgötürənlərin və digər maraqlı tərəflərin cəlb olunması (3 bal);

3. Ali təhsil müəssisəsində fəaliyyətinin təsir dairəsinə uyğun olaraq maraqlı tərəflərin rəylərinin və məmnunluq səviyyəsinin öyrənilməsi vəziyyəti (3 bal);

4. Keyfiyyət təminatı sahəsində əks-əlaqə, keyfiyyətin müşahidəsi, keyfiyyət mədəniyyətinin inkişafının izlənilməsi və araşdırılması (3 bal).

Ali təhsil müəssisəsinin institusional akkreditasiyası üzrə üçüncü qiymətləndirmə istiqaməti olan təlim və tədris istiqaməti üzrə müəyyən olunmuş 10 meyar üzrə 107 indikator-dan aşağıda qeyd olunmuş 17 indikatora birbaşa olaraq kadr hazırlığında əmək bazarının tələblərinin nəzərə alınmasının vurğulandığı görülür.

1. Ali təhsil müəssisələrində əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq tələbə qəbulu sifarişlərinin optimal müəyyən edilməsi vəziyyəti (3 bal);

2. Tələbə qəbulu yerləri üzrə sifarişlərin formalaşmasında işəgötürənlərin iştirakı vəziyyəti;

3. Ali təhsil müəssisəsində tədris olunan təhsil proqramlarının əmək bazarının və cəmiyyətin tələblərinə uyğunluğu vəziyyəti (3 bal);

4. Ali təhsil müəssisəsində tədris olunan ixtisasların peşə və kvalifikasiya standartlarına uyğunluğu vəziyyəti (3 bal);

5. Təhsil proqramlarının hazırlanmasında və qiymətləndirilməsində işəgötürənlərin iştirakı vəziyyəti (3 bal);

6. Fənnin təlim nəticələrinin ixtisasın nəticələri ilə əlaqələndirilməsi, uyğun olmayan təlim nəticələrinin müəyyən edilməsi, nəzarət edilməsi və qiymətləndirilməsi mexanizmlərinin mövcudluğu vəziyyəti (3 bal);

7. Təcrübə (tədris, pedaqoji, arxeoloji, çöl, istehsalat, diplomqabağı və s.) işinin təşkili vəziyyəti (3 bal);

8. Tədris metodlarında praktiki tətbiqə əsaslanan tədris yanaşmalarından istifadə vəziyyəti (3 bal);

9. Tələbə və məzunlar arasında keçirilmiş rəy sorğusunun istiqamətləri, intensivliyi və səmərəliliyinin inkişaf dinamikası (3 bal);

10. Ali təhsil müəssisəsində tələbə və məzunların təklifləri əsasında tətbiq olunmuş yeniliklərin (qərarların) inkişaf dinamikası (3 bal);

11. Təhsil proqramlarının monitorinqi strategiyasının və fəaliyyət planının mövcudluğu (3 bal);

12. Təhsil müəssisəsində tədris olunan təhsil proqramlarının əmək bazarının və cəmiyyətin tələblərinə uyğun yenilənməsi vəziyyəti (3 bal);

13. Karyera mərkəzinin mövcudluğu vəziyyəti (3 bal);

14. Tələbə və məzunlara karyera məsləhət xidmətlərinin göstərilməsi vəziyyəti (3 bal);

15. Məzunların əmək bazarında iştirakının izlənilməsi mexanizmlərinin mövcudluğu vəziyyəti (3 bal);

16. Məzunların təhsil proqramı çərçivəsində əldə etdiyi səriştələrindən və təhsil proqramının keyfiyyət səviyyəsindən məmnunluğunun ölçülməsi vəziyyəti (3 bal);

17. Məzunlarla davamlı əlaqə sisteminin mövcudluğu vəziyyəti (3 bal).

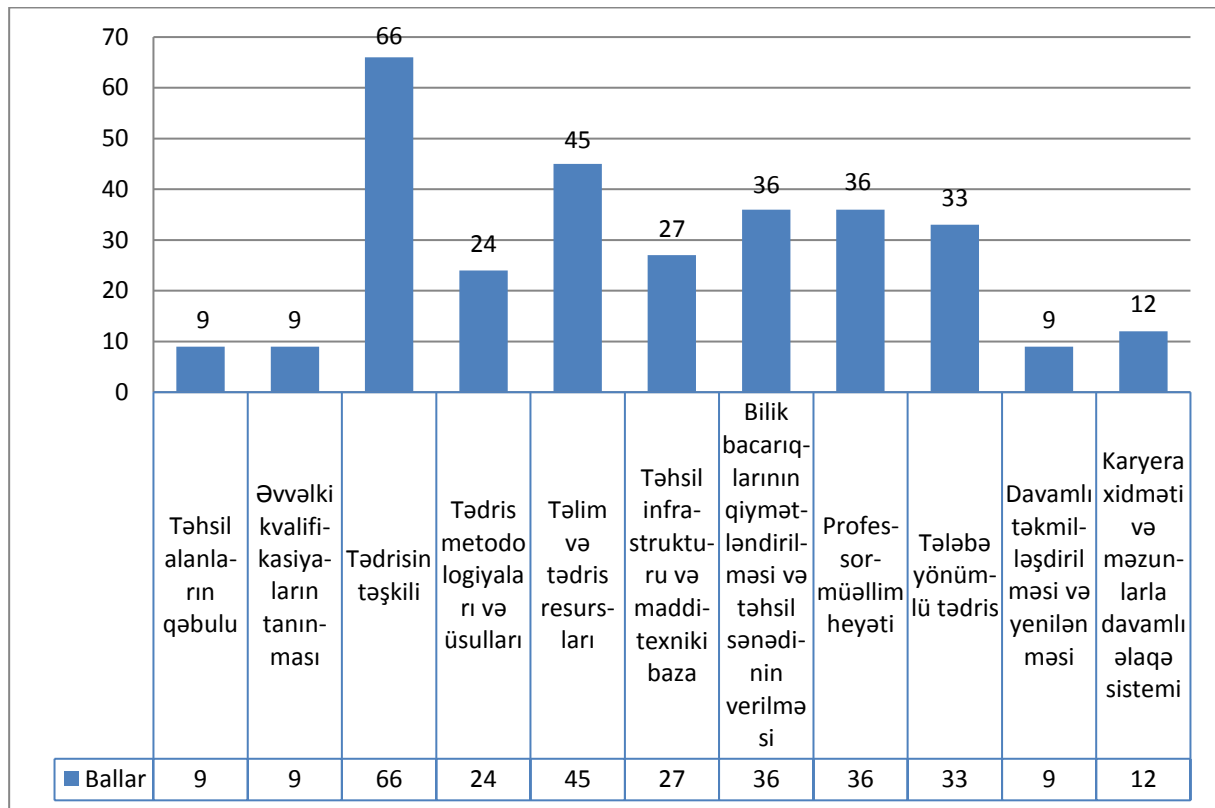
Ali təhsil müəssisəsinin institusional akkreditasiyası üzrə dördüncü qiymətləndirmə istiqaməti olan elmi-tədqiqat istiqaməti üzrə müəyyən olunmuş 5 meyardan, 38 indikator-dan, elmi-tədqiqat strategiyasının hazırlanmasında maraqlı tərəflərin iştirakı vəziyyəti ilə bağlı olan 1 indikatora birbaşa olaraq kadr hazırlığında əmək bazarının tələblərinin nəzərə alınma-

sının vurğulandığı görülür. Eyni zamanda beşinci qiymətləndirmə istiqaməti olan idarəetmə istiqaməti üzrə müəyyən olunmuş 5 meyardan 48 indikatoradan, idarəetmə orqanlarında maraqlı tərəflərin (işəgötürənlərin, tələbələrin, ictimaiyyət nümayəndələrinin və s.) təmsil olunma vəziyyəti ilə bağlı 1 indikatorada birbaşa olaraq işəgötürənlərin idarəetməyə cəlb olunması qeyd olunmuşdur. İnfrastruktura və beynəlmilləşməyə dair olan digər 2 istiqamət üzrə isə birbaşa olaraq əmək bazarı ilə bağlı məsələlər qeyd olunmamışdır.

Ali təhsil müəssisəsinin proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarlarında isə 12 meyar üzrə 102 indikator mövcuddur.

Qrafik 2.

Proqram akkreditasiya üzrə meyarlara görə mümkün maksimum bal

Mənbə: Ali təhsil müəssisəsinin institusional akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarları

Ali təhsil müəssisələrinin proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarlarında kadr hazırlığında əmək bazarında baş verən kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliklərinin nəzərə alınması ilə bağlı aşağıda qeyd olunan birbaşa indikatorlar yer alır:

1. Təhsil proqramı üzrə ali təhsil müəssisəsində əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq tələbə qəbulu sifarişlərinin optimal müəyyən edilməsi vəziyyəti (3 bal);
2. Təhsil proqramı üzrə tələbə qəbulu sifarişlərinin formalaşmasında işəgötürənlərin iştirakı vəziyyəti (3 bal);
3. Təhsil proqramı üzrə fənlərin təlim nəticələrinin ixtisasın nəticələri ilə əlaqələndirilməsi, uyğun olmayan təlim nəticələrinin müəyyən edilməsi, nəzarət edilməsi və qiymətləndirilməsi mexanizmlərinin mövcudluğu vəziyyəti (3 bal);

AUDİT 2022, 4 (38), səh. 130-138.

AUDİT 2022, 4 (38), pp. 130-138.

4. Təhsil proqramı üzrə tədris metodlarında tələbə yönümlü, problem yönümlü tədris, səriştə əsaslı tədris, nəzəriyyəyə və praktiki tətbiqə əsaslanan tədris yanaşmalarından istifadə vəziyyəti (3 bal);

5. Təhsil müəssisəsində tədris olunan təhsil proqramlarının əmək bazarının və cəmiyyətin tələblərinə uyğun yenilənməsi vəziyyəti (3 bal);

6. Təhsil proqramının yenilənməsinə maraqlı tərəflərin cəlb olunması vəziyyəti (3 bal);

7. Təhsil proqramı üzrə məzunların əmək bazarında iştirakının izlənilməsi mexanizmlərinin mövcudluğu vəziyyəti (3 bal).

Y E K U N

Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisələrinin institutional və proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarlarında müəssisənin əmək bazarının kəmiyyət və keyfiyyət tələblərinə uyğun kadr hazırlığının qiymətləndirilməsi üzrə indikatorlar mövcuddur və bu da ali təhsil müəssisələrini daxili keyfiyyət təminatı sistemini formalaşdırarkən nəzərə alınmalıdır.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. “Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nın təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 22 iyul tarixli 3378 nömrəli Sərəncamı.

2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2010-cu il 23 aprel tarixli, 75 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ali təhsil pilləsinin dövlət standartı və proqramı”.

3. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 30 oktyabr tarixli 602 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “2019–2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası”.

4. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 29 dekabr tarixli 907 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Təhsildə Keyfiyyət Təminatı Agentliyinin Nizamnaməsi”.

5. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”.

6. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi və “Azərbaycan Respublikasında bir sıra dövlət orqanlarının strukturunun optimallaşdırılması və idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 17 yanvar tarixli 479 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə

7. Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının 30 sentyabr 2022-ci il tarixli KQ-05 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ali təhsil müəssisəsinin institutional akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarları”.

8. Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının 30 sentyabr 2022-ci il tarixli KQ-05 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ali təhsil müəssisəsinin proqram akkreditasiyası üzrə qiymətləndirmə meyarları”.

9. “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu.

10. “Təhsil müəssisələrinin akkreditasiyası Qaydaları”nın təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2010-cu il 28 sentyabr tarixli 167 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı.

Asiman Rasim Ilyasov,

Ph.D. Student

Azerbaijan University of Technology (UTECA),

Email: Asiman.ilyasov@tkta.edu.az

© A.R. Ilyasov, 2022

REFLECTION OF INDICATORS THAT MEET LABOR MARKET REQUIREMENTS IN ACCREDITATION CRITERIA

ABSTRACT

The purpose of the research - to analyze the availability of criteria and indicators in the assessment criteria for institutional and program accreditation regarding the consideration of labor market requirements in student preparation of higher education institutions.

The methodology of the research - the qualitative method (legal document analysis) was used and during the research, the state of the reflection of criteria and indicators regarding the consideration of quantitative and qualitative changes in the labor market were analyzed.

The practical importance of the research - based on the international experience, the evaluation criteria implemented by the competent institutions for external quality assurance of higher education institutions direct higher education institutions for making their internal quality assurance policy, action directions and action plan in line with criteria.

The results of the research - after the analysis, it was determined that the relevant indicators and criteria related to the consideration of the quantitative and qualitative changes in the labor market in student preparation were reflected.

The originality and scientific novelty of the research - thematic analysis of the newly approved indicators and criteria has not been studied.

Keywords: higher education institution, internal quality assurance, labor market, accreditation, external quality assurance.

*Ильясов Асиман Расим оглы,
докторант,
Азербайджанский Технологический Университет (UTECA)
Email: asiman.ilyasov@tkta.edu.az
© Ильясов А.Р., 2022*

ОТРАЖЕНИЕ ИНДИКАТОРОВ, СООТВЕТСТВУЮЩИХ ТРЕБОВАНИЯМ РЫНКА ТРУДА В КРИТЕРИЯХ АККРЕДИТАЦИИ

Р Е З Ю М Е

Цель исследования - проанализировать наличие критериев и показателей учета требований рынка труда при подготовке кадров высших учебных заведений в критериях оценки институциональной и программной аккредитации на уровне высшего образования.

Методология исследования - в ходе исследования использовался качественный метод (анализ юридических документов), а также было проанализировано состояние отражения непосредственных критериев и индикаторов в «Критериях оценки по институциональной аккредитации высшего учебного заведения», который был утвержден Решением № KQ-05 Коллегии Министерства Науки и Образования Азербайджанской Республики от 30 сентября 2022 года и в «Критериях оценки высшего учебного заведения на основе программной аккредитации», которые предусматривают учет количественных и качественных изменений на рынке труда со стороны предприятия при подготовке кадров.

Практическая значимость исследования - исходя из международного опыта, критерии оценки, установленные компетентными учреждениями для внешнего обеспечения качества высших учебных заведений, определяют внутреннюю политику обеспечения качества, направления действий и план действий высших учебных заведений.

Результаты исследования - в результате исследования установлено, что соответствующие показатели, связанные с учетом количественных и качественных изменений на рынке труда в сфере подготовки кадров, нашли отражение в критериях оценки институциональной и программной аккредитации.

Оригинальность и научная новизна исследования – до настоящего времени не проведен достаточный тематический анализ новых утвержденных и указанных индикаторов в рассматриваемых критериях аккредитации.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, внутреннее обеспечение качества, рынок труда, аккредитация, внешнее обеспечение качества.

*Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 19.09.2022
Təkrar işləməyə göndərilmişdir: 26.09.2022
Çapa qəbul olunmuşdur: 03.10.2022*

*Дата поступления статьи в редакцию: 19.09.2022
Отправлено на повторную обработку: 26.09.2022
Принято к печати: 03.10.2022*

*The date of the admission of the article to the editorial office: 19.09.2022
Send for reprocessing: 26.09.2022
Accepted for publication: 03.10.2022*